

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu Mgr. Radovana Havelce a soudců JUDr. Tomáše Rychlého a Mgr. Michala Bobka v právní věci žalobce **Ing. M. K.**, zastoupeného JUDr. Janem Kláilem, advokátem se sídlem Plzeň, Lukavická 2012/22, proti žalovanému **Veliteli vzdušných sil**, se sídlem Praha 6, Vítězné náměstí 1500/5, v řízení o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 25. 10. 2021, č. j. 30 Ad 8/2019-157,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se zamítá.**
- II. Žalovaný **je povinen** zaplatit žalobci náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti ve výši 4 114 Kč, a to do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám jeho zástupce JUDr. Jana Klaila, advokáta.

O d ů v o d n ě n í :

[1] Žalobce podal dne 13. 8. 2008 „žádost o náhradu škody na ušlé mzdě“ v souvislosti s výkonem služeb LZS (letecká záchranná služba) a SAR (služba pátrání a záchrany) v období od založení 233. vrtulníkové letky v Plzni-Líních (v roce 1998) do podání žádosti. Svůj nárok odůvodnil tím, že služby LZS a SAR vykonával v rámci 24hodinových směn, které byly pouze formálně rozděleny na 12 hodin výkonu služby a 12 hodin služební pohotovosti. Za dobu označenou jako služební pohotovost byla žalobci vyplacena pouze náhrada za dobu pohotovosti, ačkoliv z materiálního hlediska se stále jednalo o výkon služby a měl mu náležet plat včetně všech případných příplatků.

[2] Správní orgány ve věci vydaly vícero rozhodnutí, jimiž žalobcovu žádost zamítly. Tato rozhodnutí, respektive rozhodnutí o odvolání proti nim, následně v rámci soudního přezkumu zrušil Krajský soud v Ostravě (nejprve rozsudkem ze dne 25. 3. 2010, č. j. 22 Ca 30/2009 - 56, a následně rozsudkem ze dne 10. 7. 2015, č. j. 22 Ad 20/2014 - 69).

[3] Velitel vojenského útvaru 2427 Sedlec, Vícenice u Náměště nad Oslavou (dále jen „správní orgán prvního stupně“), následně rozhodnutím ze dne 29. 3. 2017, č. j. MO 62687/2017-2427, žalobci zčásti vyhověl a přiznal mu odměnu za práci přesčas ve výši 178 827 Kč, ve zbylém rozsahu žádost jako nedůvodnou zamítl. Nároky za období do 14. 8. 2005 posoudil správní orgán prvního stupně jako promlčené. Toto rozhodnutí však žalovaný svým rozhodnutím ze dne 7. 9. 2017, č. j. MO 180511/2017-3031, zrušil a věc vrátil správnímu orgánu prvního stupně k dalšímu řízení.

[4] Naposledy o žádosti žalobce rozhodl správní orgán prvního stupně rozhodnutím ze dne 21. 1. 2019, č. j. MO 23115/2019-2427, jímž žádosti částečně vyhověl a přiznal žalobci odměnu za práci přesčas ve výši 205 706 Kč, včetně úroků z prodlení. Ve zbytku žádost zamítl a nároky uplatněné za období do 15. 8. 2005 shledal promlčenými. Odvolání žalobce žalovaný žalobou napadeným rozhodnutím ze dne 17. 9. 2019, č. j. MO 266608/2019-3031, zamítl a posledně uvedené rozhodnutí správního orgánu prvního stupně potvrdil.

[5] Žalobce podal proti posledně zmiňovanému rozhodnutí žalovaného žalobu ke Krajskému soudu v Brně, který v záhlaví označeným rozsudkem toto rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení.

[6] Krajský soud poukázal na skutečnost, že podle správních orgánů byla žalobci služební pohotovost nařizována organizačními rozkazy vydávanými na období příslušného kalendářního roku ve spojení s denními rozkazy. Z těchto podkladů (jakož ani z dalších dokumentů založených ve spise) však ve vztahu k žalobci není zjevné, jakou formou rozkazů byly v letech 2005, 2006 a 2008 nařizovány služební pohotovosti, tedy zda prostřednictvím písemných organizačních rozkazů, jako tomu bylo v případě organizačního rozkazu č. 1 ze dne 2. 1. 2007 v roce 2007, či se jednalo o rozkazy ústní. Organizace směny však byla v letech 2005 až 2008 totožná (o čemž nebylo mezi účastníky řízení sporu), přičemž služba v délce 24 hodin byla rozdělena na část služby (od 7 h do 19 h) a na část pohotovosti (od 19 h do 7 h následujícího dne). Za nesporné považoval krajský soud i doby, kdy měl být žalobce přítomen na daném pracovišti z rozkazu nadřízeného, sporné bylo pouze to, zda se jednalo kromě služby i o pohotovost, a co bylo případně jejím obsahem. Ve vztahu k letům 2005, 2006 a 2008 neměl krajský soud nařízení pohotovosti za prokázané.

[7] Ve vztahu k roku 2007 krajský soud dovodil, že žalobci byla organizačním rozkazem č. 1 ze dne 2. 1. 2007 formálně nařízena služební pohotovost. Z toho však nelze současně dovozovat naplnění podmínky *důležitého zájmu služby* ve smyslu § 30 odst. 1 zákona č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání (dále jen „zákon o vojácích z povolání“). Pro určení, zda žalobci přísluší plat za výkon služby či „pouze“ odměna za služební pohotovost, bylo ale nutné postavit najisto, jaké faktické činnosti žalobce

pokračování

v rámci nařízené služební pohotovosti vykonával, tedy zda byl charakter činností během služební pohotovosti identický s činnostmi nařizovanými žalobci v rámci výkonu služby.

[8] Podle některých svědků byla doba služby a doba pohotovosti co do náplně totožná a jednalo se fakticky o 24hodinovou službu. Někteří svědci sice vypověděli, že i když většinu času v době služební pohotovosti (mezi 19 h a 7 h následujícího dne) nečinili vojáci nic, přesto jim určitá činnost byla nařízena. Krajský soud proto uzavřel, že i v době služební pohotovosti vykonávali vojáci stejné činnosti jako v době služby.

[9] Uvedené členění služby bylo podle krajského soudu zcela účelové. Správní orgány v řízení nenabídly racionální vysvětlení pro takové členění a ze svědeckých výpovědí podle krajského soudu plyne, že bylo opodstatněno pouze personálními a ekonomickými důvody. Nároky žalobce za dobu tří let předcházejících podání jeho žádosti jsou tedy oprávněné.

[10] K žalobní námitce, podle které správní orgány vznesly námitku promlčení v rozporu s dobrými mravy, krajský soud uvedl, že žalobci nic nebránilo, aby se proti výkladu zastávanému správními orgány včas bránil. I pokud by pracovní pohotovosti nebyly řádně nařízeny, služební orgány nepostupovaly s úmyslem žalobce poškodit; není tedy důvod pro prolomení obecných pravidel upravujících promlčení z důvodu nemravnosti uplatněné námitky promlčení.

[11] Krajský soud dal konečně žalobci za pravdu, že správní orgány pochybily, pokud se nezabývaly jeho návrhem na rozšíření podané žádosti i na roky 2008 až 2012. Uložil proto žalovanému povinnost řádně se v dalším řízení uvedeným nárokem (a k němu se vztahující odvolací námitkou) zabývat.

[12] Proti napadenému rozsudku krajského soudu podal žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační stížnost, jejíž důvody lze podřadit pod § 103 odst. 1 písm. a) soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“).

[13] Stěžovatel konkrétně namítal, že v průběhu správního řízení bylo prokázáno, že žalobci nebyla v průběhu služební pohotovosti nařizována žádná činnost; pokud k nějakému nařízení služební činnosti došlo, byla taková činnost zaevidována jako výkon služby, který byl žalobci proplacen. Tvrdí-li žalobce něco jiného, je podle přesvědčení stěžovatele povinen prokázat, na základě jakého rozkazu či nařízení nadřízených takovou činnost vykonával. Vykonával-li nějakou činnost bez rozkazu nadřízeného, nemůže si za ni nárokovat plat ve výši odpovídající výkonu služby.

[14] Důvodem pro přiznání platových nároku žalobci není podle stěžovatele ani to, že se správním orgánům nepodařilo doložit rozdíl mezi obsahem činnosti vojáků určených do služeb LZS a SAR v době výkonu služby a v době jejich určení do výkonu služební pohotovosti. V rámci výkonu služby plní voják rozkazy vyplývající z potřeb kladených na výkon služby, zatímco v době služební pohotovosti je pouze připraven k aktivaci a následnému zahájení služby. Žalobce byl povinen plnit rozkazy v rámci 12hodinového výkonu služby, na který navazovala 12hodinová služební pohotovost, během které měl být připraven k aktivaci. V době služební pohotovosti žalobce vykonával

výhradně činnosti spjaté s případnou aktivací; jiné činnosti mohl vykonávat výhradně v době výkonu služby. Pojem „*služba*“ přitom podle stěžovatele zahrnuje pouze úsek 12 hodin vlastní služby, nikoliv následný úsek 12 hodin služební pohotovosti.

[15] Podle stěžovatele krajský soud v napadeném rozsudku nerefletoval rozdíl mezi předletovou přípravou techniky a předletovou přípravou posádky vrtulníku – výkonných letců. Přitom předletová příprava techniky se řídí vnitřním předpisem Let-1-4, inženýrská letecká služba a směrnici 2006. Předletová příprava posádky vrtulníku – výkonných letců se však řídí vnitřním předpisem Let-1-1, předpis pro létání. Stěžovatel v této souvislosti v kasační stížnosti citoval části směrnice 2006 a vnitřního předpisu Let-1-4, z nichž podle něj vyplývá, že předletová příprava v rozsahu jedné hodiny, kterou zmiňuje žalobce v žalobě, byla vykonávána pouze personálem inženýrské letecké služby (tj. techniky). V době služební pohotovosti byla v případě aktivace konána příprava techniky k opakovanému letu v rozsahu 30 minut, která byla technickému personálu zaplacená jako výkon služby. Předletová příprava výkonných letců, řídící se vnitřním předpisem Let-1-1, spočívala v rychlém seznámení se s aktuální meteorologickou situací, v upřesnění údajů pro využití navigačních a spojovacích systémů a v přípravě osobních pomůcek a výstroje. Příslušníci ostatních profesí (vojenští záchranáři) pak nekonali žádnou předletovou přípravu a v době služební pohotovosti pouze čekali na aktivaci a s tím související nástup do vrtulníku.

[16] Stěžovatel nesouhlasil ani s tím, že by přiznání uplatněného platového nároku mělo být žalobci přiznáno na základě srovnání výkonu jeho činnosti a činnosti dalších vojáků určených do služeb LZS a SAR s výkonem činnosti vojáků určených do služeb NATINADS (integrovaný systém protivzdušné obrany). Význam a důležitost služby NATINADS vyžaduje, na rozdíl od služby LZS a SAR, nutnost udržovat v režimu výkonu služby určeného vojáka po celých 24 hodin. Naproti tomu u LZS a SAR postačuje tuto službu zajišťovat v režimu 12hodinového výkonu služby a 12hodinové pohotovosti.

[17] Závěrem stěžovatel namítal, že na platové nároky uplatněné v nynější věci nelze aplikovat závěry vyplývající ze směrnice 2019, v níž byl nově zaveden nepřetržitý výkon služby LZS a SAR. Vojáci mají po dobu nepřetržitého výkonu služby nově stanovené činnosti, které mají vykonávat. I přesto však má stěžovatel za to, že ve prospěch jeho argumentace ze směrnice 2019 vyplývá, že předletová příprava probíhá v určeném čase jen před nástupem do služby LZS, poté již nikoliv.

[18] Žalobce se ve vyjádření ke kasační stížnosti ohradil vůči odůvodnění napadeného rozsudku, neboť má za to, že byl vždy určen k výkonu nepřetržité 24hodinové služby. Nejvyšší správní soud by měl tedy postavit najisto, že k nařízení služební pohotovosti nikdy nedošlo a stěžovatel je povinen doplatit žalobci plat za vykázané doby služební pohotovosti, včetně všech příplatků, a to za 10 let zpětně.

[19] Podle žalobce neexistuje žádný konkrétní a jasný rozkaz (s uvedením jména, příjmení, data, času a místa), jímž by mu byla nařízena služební pohotovost. Ze spisu naopak vyplývá, že žalobce byl vždy zařazován do 24hodinové služby. Zdůrazňuje, že služby LZS a SAR je nezbytné zabezpečovat nepřetržitě. Rozdělení směny na 12 hodin výkonu služby a 12 hodin služební pohotovosti bylo toliko formální, za účelem dosažení

pokračování

rozdílného odměňování. V tomto směru odkazuje na výpověď svědka gen. V. P., směrnici 2006 a předpis Let-1-1.

[20] Pro věc bylo podstatné jasně určit, kterým konkrétním rozkazem byla žalobci nařízena služební pohotovost, popřípadě že žalobci nebyla nikdy nařízena, nýbrž mu byl nařízen pouze výkon 24hodinové služby. Tato skutečnost byla důležitá nejen ve vztahu k uplatněnému nároku na plat, ale rovněž z hlediska odpovědnosti za poskytování služeb LZS a SAR, neboť v rámci výkonu služby a služební pohotovosti podléhají vojáci odlišnému velení. Pokud by byla žalobci skutečně nařízena služební pohotovost, nevztahovala by se na něj směrnice, protože by mu ani nemohl vydat pokyn ke vzletu službu konající lékař (jako je tomu v případě výkonu služby). Jediný, kdo by tak mohl učinit, by byl kmenový velitel. Krajský soud se mýlí v tom, že žalobce nadměrně zdůrazňuje formální aspekt celé věci.

[21] Služby LSZ a SAR musí být podle žalobce zabezpečeny v průběhu celých 24 hodin. Tomuto požadavku ostatně odpovídá i obsah směrnice 2019, v níž je uvedeno, co je obsahem výkonu služby po celých 24 hodin. Rozdělení služby na dobu „nepřetržitého výkonu služby“ a dobu „služební pohotovosti“ neobsahovala ani Směrnice č. j. 15006-2/2004-4574 z ledna 2004. Stěžovatel tak doposud nevysvětlil, proč v období upraveném směrnicí 2006 nebylo nutno provádět předletovou přípravu v době stanovené jako služební pohotovost.

[22] Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek krajského soudu v rozsahu podané kasační stížnosti (§ 109 odst. 3 věta před středníkem s. ř. s.) a z důvodů v ní uvedených (§ 109 odst. 4 věta před středníkem s. ř. s.). Ve věci rozhodl bez nařízení jednání za podmínek vyplývajících z § 109 odst. 2 věty první s. ř. s.

[23] Kasační stížnost není důvodná.

[24] Podstatou kasační stížnosti je posouzení zákonnosti způsobu, jakým byly zabezpečovány služby LZS a SAR v rámci 233. vrtulníkové letky na letišti Plzeň – Líně, a s tím související oprávněnosti uplatněných platových nároků žalobce, jakožto vojáka zařazovaného do uvedených služeb.

[25] Nejvyšší správní soud předně uvádí, že žalobce je jedním z několika desítek vojáků sloužících v rozhodném období u označené letky, kteří se před správními soudy domáhali doplacení platu za doby služební pohotovosti v souvislosti s výkonem služeb LZS/SAR. O řadě kasačních stížností podaných v těchto více či méně obdobných věcech již Nejvyšší správní soud rozhodl, a to mimo jiné rozsudky ze dne 16. 12. 2021, č. j. 1 As 247/2021 - 40, ze dne 14. 1. 2022, č. j. 4 As 263/2021 - 34, ze dne 31. 1. 2022, č. j. 4 As 414/2021 - 51, ze dne 24. 2. 2022, č. j. 2 As 315/2021 - 34, ze dne 25. 8. 2022, č. j. 6 As 361/2021 - 35, či ze dne 26. 8. 2022, č. j. 5 As 381/2021 - 33.

[26] Ve všech výše citovaných rozsudcích se Nejvyšší správní soud zabýval povahou služeb LZS/SAR vykonávaných v režimu 24hodinových služeb, rozdělených na 12 hodin výkonu služby, na kterých navazovalo 12 hodin služební pohotovosti. Takto popsany režim ostatně ani nebyl mezi stranami sporný; spornou byla otázka povahy služební

pohotovosti, respektive otázka, zda žalobce z materiálního hlediska i v době označené jako služební pohotovost nevykonával službu. Od závěrů vyslovených v citovaných rozsudcích, které na nastolenou otázku odpověděly kladně, není důvod se v nyní projednávané věci odchýlovat.

[27] Institut služební pohotovosti je upraven v § 30 zákona o vojácích z povolání, podle jehož odstavce 1 (v době, do níž spadají uplatněné nároky) platilo, že *vyžaduje-li to důležitý zájem služby, může nadřízený nařídít vojákovi služební pohotovost*. Podle odstavce 2 téhož ustanovení se služební pohotovostí rozumí *přítomnost vojáka ve vojenských objektech nebo na jiných místech, která určí nadřízený, a to mimo dobu služby*.

[28] Krajský soud vycházel v přezkoumávaném rozsudku z předpokladu, že pro posouzení oprávněnosti nároku žalobce na doplacení ušlého platu je nezbytné posoudit tři okruhy otázek: 1) zda existuje rozkaz, jímž byla žalobci služební pohotovost nařízena; 2) zda byl dán důležitý zájem služby pro nařízení služební pohotovosti (první dvě podmínky tvoří formální aspekt věci, tj. zda byla pohotovost nařízena v souladu se zákonem) a 3) jakou činnost žalobce v době označené jako služební pohotovost fakticky vykonával (materiální aspekt).

[29] Obdobného schématu se bude držet i Nejvyšší správní soud, přičemž bude-li se zabývat otázkou existence rozkazů, jimiž měla být žalobci nařízena služební pohotovost, bude tak činit ve vztahu k období let 2005 - 2008. Nároky za dřívější období označily správní orgány za promlčené, čemuž přisvědčil i krajský soud, který neshledal, že by byla námitka promlčení ze strany správních orgánů uplatněna v rozporu s dobrými mravy. Vzhledem k tomu, že k otázce promlčení se nevztahuje žádná kasační námitka, Nejvyšší správní soud bude v nyní posuzované věci ze závěrů krajského soudu vycházet. V řízení o nynější kasační stížnosti jsou tedy předmětem posouzení toliko nároky za období tří let před podáním žádosti.

[30] Pokud jde o otázku formálního nařízení služební pohotovosti, krajský soud se jí velmi podrobně zabýval v odstavcích [20] až [36] napadeného rozsudku, přičemž dovodil, že spisový materiál neobsahuje podklady, z nichž by vyplývalo, že žalobci byla v letech 2005, 2006 a 2008 nařízena služební pohotovost (tj. nejsou v něm založeny žádné rozkazy, které by tuto skutečnost dokládaly). Formálně byla nařízena žalobci služební pohotovost podle názoru krajského soudu pouze v roce 2007.

[31] K otázce formálního nařízení služební pohotovosti Nejvyšší správní soud uvádí, že správní spis obsahuje pouze části organizačních rozkazů ze dne 2. 1. 2007, 2. 1. 2008 a 30. 9. 2008. Výňatky organizačního rozkazu ze dne 2. 1. 2008 sice zmiňují, že směny LZS a SAR jsou dílem slouženy v rámci pohotovosti, jde však v podstatě jen o poznámku v přehledu jednotlivých druhů služeb a rozkazy (v tom rozsahu, ve kterém jsou ve spise) o samotném nařizování pohotovosti nic neuvádějí. Organizační rozkaz z roku 2007 jako jediný obsahuje určité relevantní pasáže ve vztahu ke členění služeb LZS a SAR, režimu, v jakém byly vykonávány, a k otázce nařizování služební pohotovosti. Příloha rozkazu (část rozkazu takto označená) se věnuje mimo jiné stanovení časového rozvrhu směn LZS a SAR s tím, že doba od 19 h do 7 h následujícího dne je označena jako „*pohotovost na pracovišti*“. V příloze je dále uvedeno, že „*velitel 233. vtl. zabezpečí uveřejnění plánu pracovní doby*

pokračování

příslušníků letky zařazovaných do LPZS ve svém rozkaze, velitel 232. vtl. a náčelník skupiny záchranné a výsadkové přípravy v rozkaze velitele 23. zVrL vždy týden dopředu (poslední prac. den v týdnu – na týden následující)“.

[32] Ze žádného z rozkazů (v podobě, ve které jsou ve spisu), a tedy ani z rozkazu z roku 2007 však nelze dovodit nařízení služební pohotovosti přímo žalobci. Jedná se totiž o obecné dokumenty, které nestanoví žádné povinnosti konkrétním vojákům sloužícím směny LZS a SAR.

[33] Lze proto konstatovat, že k části sporného období (roky 2005 a 2006) organizační rozkazy ve spise zcela absentují. Rozkazy z let 2007 a 2008 obsahují více či méně kusé informace o služební pohotovosti, z žádného z nich však nelze dovodit její nařízení přímo žalobci. Jak již bylo konstatováno, jedná se o obecné dokumenty, které nestanoví žádné povinnosti konkrétním vojákům sloužícím směny LZS a SAR. Nejvyšší správní soud zde souhlasí s žalobcem, že předpokladem prokázání formálního nařízení služební pohotovosti je existence „personálního“ rozkazu jmenovitě ve vztahu k dotčenému vojáku – zde k žalobci, a to i s uvedením data, času a popřípadě místa, v němž bude držet pohotovost. Těmto požadavkům nemohou výše zmíněné organizační rozkazy z let 2007 a 2008 dostát (obdobně viz například již výše zmiňované rozsudky č. j. 1 As 247/2021 - 40, č. j. 6 As 361/2021 - 35, nebo č. j. 5 As 381/2021 - 33). Nařízení služební pohotovosti neprokazují ani další stěžovatelem uváděné dokumenty, a to směrnice 2006 či předpis Let-1-1. Jedná se o dokumenty organizačního charakteru, které nestanoví povinnosti konkrétním osobám.

[34] V kasační stížnosti stěžovatel svou argumentaci o nařízení služební pohotovosti (zejména z hlediska požadavků na výkon předletové přípravy) nově opírá i o letový předpis Let-1-4, inženýrská letecká služba, z něhož také cituje. Má-li však stěžovatel za to, že obsah tohoto předpisu mohl zásadním způsobem ovlivnit rozhodování v této věci (zejména pak v otázce nařizování služební pohotovosti a provádění úkonů předletové přípravy, které se v době služby a služební pohotovosti mají lišit), měl se tímto předpisem v návaznosti na nastolené sporné otázky zabývat již ve správním řízení. Stěžovatel tak neučinil a neuplatnil tuto argumentaci ani proti žalobním námitkám v řízení o žalobě; krajskému soudu rovněž tento dokument nepředložil. Ostatně, tento předpis, na který stěžovatel nyní nově odkazuje v kasační stížnosti, nepředložil ani v řízení u Nejvyššího správního soudu. Argumentační linie kasační stížnosti, opírající se o obsah zmíněného letového předpisu, je tedy skutkovou novotou ve smyslu § 109 odst. 5 s. ř. s., k nimž Nejvyšší správní soud nemůže přihlížet.

[35] Pro úplnost Nejvyšší správní soud (stejně jako ve zmiňovaném rozsudku č. j. 1 As 247/2021 - 40) doplňuje, že i když stěžovatel žalobci vytýká neprokázání oprávněnosti nároku na doplacení ušlého platu, ve vztahu k nařizování služební pohotovosti to byly právě služební orgány, které tížilo důkazní břemeno. Žalobce může jen stěží prokazovat negativní skutečnost (že mu nebyla pohotovost nařízena). Služební orgány přitom nebyly schopny ani za dobu více než 13 let od zahájení řízení snést důkazy, z nichž by nařízení služební pohotovosti vyplývalo. Za těchto okolností lze uzavřít, že žalobci nebyla služební pohotovost v souvislosti s výkonem služeb LZS a SAR řádně nařízena.

[36] Konečně se sluší uvést, že pokud jde o otázku, zda byla žalobci v roce 2007 formálně nařízena služební pohotovost, Nejvyšší správní soud si je vědom rozdílných závěrů, ke kterým dospěl v rozsudku ze dne 24. 2. 2022, č. j. 2 As 315/2021- 34 (viz odstavce [27] až [30]), nebo v rozsudku ze dne 31. 1. 2022, č. j. 4 As 414/2021 – 51 (odstavce [30] až [33]). Jelikož však v těchto rozsudcích nebylo blíže zdůvodněno, z jakého důvodu rozhodující senáty považovaly služební pohotovost v roce 2007 za formálně nařízenou, respektive nebylo vysvětleno, proč se odchýlily od (dřívějších) závěrů vyjádřených v rozsudcích, na něž je odkazováno v bodě [25] tohoto odůvodnění, a protože současně není možné vyloučit, že v těchto věcech mohly být ve správním spisu založeny i listiny takový závěr (ve vztahu k jiným žalobcům) podporující, není nutné se k těmto závěrům vyjadřovat.

[37] Navzdory právě uvedenému je však Nejvyšší správní soud přesvědčen, že zjištěné nedostatky, spočívající v neexistenci prokazatelných rozkazů o nařízení služební pohotovosti žalobci, ještě samy o sobě nutně nesvědčí o oprávněnosti nároku žalobce. Nejvyšší správní soud nemíní potřebu existence formálních podkladů bagatelizovat, z obsahu správního spisu a ostatně i z jednotlivých podání žalobce v průběhu soudního řízení (ať již ze samotné žaloby či kupříkladu vyjádření ke kasační stížnosti) je však patrné, že žalobce si byl rozdělení směny na 12 hodin výkonu služby a 12 hodin služební pohotovosti dobře vědom.

[38] Zda byl takový postup v souladu se zákonem a zda se nejednalo o rozdělení výlučně účelové, je pak otázkou, kterou je nutné se dále zabývat, a to v kontextu výše uvedené skutečnosti, že i když z formálního hlediska nebyla služební pohotovost řádně nařízena, žalobce měl povědomost o tom, že vykonává 24hodinové směny, z nichž doba od 19 do 7 hodin následujícího dne je mu vykazována jako služební pohotovost. Od toho se odvíjela i odlišná výše finanční odměny než v době výkonu „standardní“ služby (tj. od 7 do 19 hodin). Pokud by tedy existoval *důležitý zájem služby* pro nařízení pohotovosti (byť z formálního hlediska řádně nařízena nebyla) a současně by vojáci v určeném období fakticky pouze drželi pohotovost (aniž by pravidelně vykonávali činnosti, které jsou náplní služby LZS a SAR), nemohl by být nárok na doplacení ušlého platu oprávněný.

[39] S ohledem na tuto skutečnost se Nejvyšší správní soud dále zabýval podmínkou pro nařízení pohotovosti vyplývající z § 30 zákona o vojácích z povolání, jíž je existence *důležitého zájmu služby*. Krajský soud se této otázce věnoval pouze ve vztahu k roku 2007 (viz bod [36] a násl. napadeného rozsudku), v němž shledal, že tento důležitý zájem služby zde v roce 2007 nebyl. Tento závěr přitom stěžovatel v kasační stížnosti nenapadá. Kasační soud však považuje ve světle další kasační argumentace za potřebné se vyjádřit k této problematice i v návaznosti na zbylé roky 2005, 2006 a 2008 právě proto, že z napadeného rozsudku plyne, že za období tří let před podáním žádosti mohou být nároky žalobce na doplacení služebního platu oprávněné, což stěžovatel rozporuje.

[40] Jak již správně uvedl krajský soud, služební pohotovost představuje výjimečný institut, který obvykle nastupuje v případě nutnosti pokrytí nahodilých, a ne zcela předvídatelných událostí (ať již kupříkladu v důsledku náhlé zdravotní indispozice vojáka, či jakékoliv z vnějších příčin, která vyústí v nutnost povolání většího množství vojáků, než je obvyklé). Lze ji užívat pouze v nezbytně nutné míře, a nikoliv k pokrytí pravidelné

pokračování

činnosti, jejíž výkon je nezbytné trvale zajistit. Důležitý zájem služby proto nelze spatřovat v nutnosti zajištění běžné náplně služby, a to ani v případě dlouhodobého nedostatku personálu (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 9. 2012, č. j. 6 Ads 151/2011 - 126, č. 2823/2013 Sb. NSS). Právě o takovou situaci se přitom zjevně zčásti jednalo v nyní posuzované věci (viz např. výpovědi Ing. P. či Ing. J. H.).

[41] Služební pohotovost nebyla užívána v reakci na mimořádné události, nýbrž jako běžný prostředek zajištění chodu letky, o čemž svědčí i skutečnost, že byla plánována na rok dopředu, pro účely pokrytí části všech směn LZS a SAR. Je tedy zjevné, že v posuzované věci nebyl dán důležitý zájem služby, jak vyplývá z § 30 odst. 1 zákona o vojácích z povolání. Lze tedy uzavřít, že důležitý zájem služby nebyl dán nejenom v roce 2007 (což správně dovodil krajský soud), ale ani v letech 2005, 2006 a 2008.

[42] Nejvyšší správní soud se tudíž dále zabýval posouzením závěrů krajského soudu, jež se vztahovaly k faktické náplni činnosti žalobce v jednotlivých částech jím vykonávané 24hodinové služby, zejména pak v době od 19 do 7 hodin následujícího dne, tj. v době označené jako služební pohotovost. Krajský soud správně dovodil, že uvedené bylo dalším nezbytným předpokladem pro posouzení oprávněnosti nároku žalobce; nepochybil tedy, pokud se zabýval též posouzením materiální stránky věci a vyjasňoval, zda lze odlišit obsah činnosti vykonávané v době služby a v době tzv. služební pohotovosti. Jak již totiž Nejvyšší správní soud konstatoval výše, nenaplnění formální stránky nařízení služební pohotovosti ještě samo o sobě neznamená, že žalobce nevykonával činnosti, které lze pod služební pohotovost podřadit.

[43] Ve správním spise je obsažena řada svědeckých výpovědí, které nejsou zcela bezrozporné. Někteří svědci uváděli, že mezi dobou výkonu služby a služební pohotovostí nebyl žádný rozdíl (zejména Ing. P., Ing. H.), jiní naopak tvrdili, že vojáci v době od 19 do 7 hodin následujícího dne drželi pouze pohotovost a mohli odpočívat či se seznamovat s úkoly pro další období (viz výpověď Ing. J. či Ing. K.). V zásadě ze všech výpovědí nicméně vyplývá (na což ostatně upozornil i krajský soud), že určitou činnost vojáci i v době od 19 do 7 hodin vykonávali, a to ať se již jednalo o lety na záchranu lidského života a lety k pátrání, či o předletovou a poletovou přípravu, nebo dokonce o další činnosti, jako je výcvik, lety na udržení a obnovení rozlétanosti apod.

[44] Podle Nejvyššího správního soudu tedy lze mít za prokázané, že vojákům, kteří formálně vykonávali službu LZS a SAR v režimu služební pohotovosti, byla v jejím průběhu nařizována minimálně činnost, která je právě hlavní náplní uvedených služeb (tj. lety za účelem záchrany života či pátrání). To ostatně vyplývá již z podstaty věci, neboť režim 12/12 sloužil právě k zabezpečení služeb LZS a SAR, které je nezbytné vykonávat nepřetržitě. V daném případě se přitom nejednalo o situaci, kdy by i v nočních hodinách (míněno v době od 19 do 7 hodin následujícího dne) někteří vojáci vykonávali „standardní službu“ LZS a SAR a jiní byli připraveni v režimu služební pohotovosti pro případ nutnosti povolání dalších vojáků do služby, (například jako posil či náhrady v důsledku náhlé indispozice pravidelného člena posádky). Vojáci, kteří se měli nacházet v režimu služební pohotovosti, totiž toho času představovali jediné členy letky připravené k provádění úkolů služeb LZS a SAR. Tímto způsobem pak velitelství letky plánované

zajišťovalo její provoz v průběhu celého roku (na základě výše zmiňovaných organizačních rozkazů).

[45] Nejvyšší správní soud tedy shodně s krajským soudem nemá pochyb o tom, že rozdělení směn LZS a SAR bylo výlučně formální a účelové, zřejmě vedené snahou o finanční úsporu či jako důsledek dlouhodobé personální poddimenzovanosti letky (jak to ostatně vyplývá i ze svědeckých výpovědí). Nelze jistě vyloučit, že vojáci určení do služeb LZS a SAR podstatnou část doby označené jako služební pohotovost žádné faktické úkoly nevykonávali a že se kupříkladu mohli věnovat i odpočinku, jak namítá stěžovatel. To však nic nemění na skutečnosti, že to byli pouze a výlučně oni, kdo museli být stále připraveni vykonávat činnost, která je náplní služby LZS a SAR, stejně jako v době od 7 do 19 hodin. Přitom doba ke vzletu vrtulníku činila čtyři minuty přes den a deset minut v noci pro vrtulník LZS, deset minut v jakoukoliv dobu pak pro vrtulník SAR.

[46] K námitce týkající se průběhu letové (respektive předletové) přípravy Nejvyšší správní soud (stejně jako ve svých předchozích rozsudcích ve skutkově obdobných věcech uvedených výše) konstatuje, že se jedná o otázku podružnou, která nemůže mít na posouzení věci podstatný vliv. Již na základě shromážděných podkladů je totiž patrné, že rozdělení služeb LZS a SAR na 12 hodin „standardního“ výkonu služby a 12 hodin služební pohotovosti bylo veskrze formální.

[47] Ačkoliv správní spis neobsahuje podrobné informace o náplni služeb LZS či SAR, přinejmenším z něj vyplývá, že jejich specifičnost spočívá v neustálé připravenosti ke vzletu vrtulníku, přestože k němu fakticky nemusí dojít. V době od 7 do 19 hodin byli vojáci zařazení do služby LZS a SAR finančně ohodnoceni za výkon služby, a to bez ohledu na to, jakou činnost (a zda vůbec nějakou) v konkrétní den fakticky vykonávali. Stěžovatel přitom nepředestřel žádné relevantní argumenty, pro něž by mělo být na dobu od 19 do 7 hodin nahlíženo jinak. Sám uvádí, že vojáci museli být připraveni ke vzletu vrtulníku (přičemž se na ně vztahovaly shora zmiňované časové limity). Tyto skutečnosti ve svém souhrnu svědčí ve prospěch závěru, že pro rozdělení směn neexistoval žádný legitimní důvod a ze strany služebně nadřízených orgánů žalobce se jednalo o snahu o obcházení zákona (krácení žalobce na jeho platových nárocích), která nemůže požívat právní ochrany.

[48] Pokud jde o srovnání se službou NATINADS, k níž stěžovatel v kasační stížnosti uvedl, že toto srovnání nemůže být důvodem pro přiznání platu za držení služební pohotovosti, Nejvyšší správní soud odkazuje na bod [67] napadeného rozsudku, ve kterém krajský soud uzavřel, že stěžovatel nedoložil svá tvrzení o rozdílech mezi činnostmi ve výše uvedených službách (*zajištění* služby SAR a *výkon* služby NATINADS). Současně ovšem krajský soud nepovažoval za potřebné provádět v tomto směru další dokazování, neboť nároky žalobce shledal opodstatněnými z jiných důvodů, než na základě srovnání se službou NATINADS. Nelze proto souhlasit se stěžovatelem, že v důsledku rozhodnutí krajského soudu by žalobci měly být přiznány platové nároky na základě takového srovnání.

[49] Stěžovateli nelze přitakat ani v jeho tvrzení, že závěr o důvodnosti žalobcových nároků krajský soud opřel i o obsah směrnice 2019, již je nyní nově zaveden nepřetržitý

pokračování

výkon služby LZS a SAR. Krajský soud sice v napadeném rozsudku na tuto směrnici poukázal (viz bod [62] odůvodnění), současně však zdůraznil, že si je vědom zásady vyplývající z § 75 odst. 1 s. ř. s., podle níž při přezkumu žalobou napadeného rozhodnutí vychází ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování služebních orgánů. Zmínku o směrnici 2019, vydané až poté, co stěžovatel vydal napadené rozhodnutí, tak krajský soud použil pouze jako jeden z podpůrných argumentů pro závěry, k nimž ohledně žalobou uplatněných nároků na základě zjištěného skutkového stavu věci dospěl. Takovou argumentaci rozhodně nelze považovat za nerespektování pravidla soudního přezkumu uvedeného v § 75 odst. 1 s. ř. s. Závěry krajského soudu přijaté bez ohledu na obsah uvedené směrnice 2019 totiž i tak obstojí.

[50] Nejvyšší správní soud tedy obdobě jako v rozsudku č. j. 1 As 247/2021 - 40, uzavírá, že žalobci, jakožto vojáku vykonávajícímu služby SAR a LZS, nebyla v rozhodném období formálně nařízena služební pohotovost a pro takový postup nebyla splněna ani podmínka existence důležitého zájmu služby (či taková skutečnost minimálně neplyne ze spisu a ani ji nikdo netvrdil). Současně Nejvyšší správní soud zjistil, že v době označené jako služební pohotovost vykonávali vojáci (a tedy i žalobce) tutéž činnost, která je náplní činnosti LZS a SAR, a to zcela pravidelně. Z materiálního hlediska tedy žalobce vykonával 24hodinové služby, za které mu náleží příslušný plat, včetně případných dalších příplatků.

[51] Nejvyšší správní soud tedy neshledal kasační námitky stěžovatele důvodné a kasační stížnost proto podle § 110 odst. 1 *in fine* s. ř. s. zamítl.

[52] Pro další průběh správního řízení Nejvyšší správní soud shrnuje, že z dosud shromážděného materiálu jednoznačně plyne oprávněnost nároku žalobce na doplacení ušlého platu za období tří let před podáním žádosti, včetně případných dalších příplatků. Při novém posouzení věci tedy stěžovatel tyto nároky vyčíslí a současně se bude, v souladu se závazným názorem vyjádřeným v bodě [75] napadeného rozsudku krajského soudu, zabývat i rozšířením žádosti žalobce. Poté stěžovatel o věci nově rozhodne.

[53] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti Nejvyšší správní soud rozhodl podle § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. ve spojení s § 120 téhož zákona. Žalovaný jako stěžovatel nebyl v řízení o kasační stížnosti úspěšný, nemá tedy právo na náhradu nákladů tohoto řízení. Ve věci měl úspěch žalobce, náleží mu proto náhrada nákladů řízení ve výši 4 114 Kč. Tyto náklady sestávají z odměny za zastoupení advokátem za jeden úkon právní služby ve výši 3 100 Kč [§ 9 odst. 4 písm. d), ve spojení s § 7 bodem 5. vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)] za vyjádření ke kasační stížnosti [§ 11 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu]. S tím souvisí též náhrada hotových výdajů za tento úkon v souladu s § 13 odst. 4 advokátního tarifu ve výši 300 Kč. Zástupce žalobce je plátcem daně z přidané hodnoty. O částku této daně ve výši 714 Kč (21 % z 3 400 Kč) se tudíž zvyšuje odměna a náhrada hotových výdajů zástupce žalobce. Celkovou částku ve výši 4 114 Kč je stěžovatel povinen uhradit k rukám žalobcova zástupce, který je advokátem, do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 25. října 2022

Mgr. Radovan Havelec
předseda senátu